

Yhteenveto 4/2009

Kari Tarkiainen tarkastelee Suomen suuriruhtinaskunnan rajojen syntyä artikkelissaan ”Luonnollisten rajojen oppi ja David Alopaeuksen osuus Suomen suuriruhtinaskunnan rajojen synnyssä”. Aikaisempi tutkimus ei ole juuri käsitellyt territorion muodostumista yhtenä kysymyksenä. Syiksi uusien rajojen syntyyn on tavallisesti esitetty länessä voitokkaan sodan jälkeistä välttämätöntä aluelaajennusta, mutta idän suhteen on tutkimuksessa tullut esiin useita eri syitä, joista näkyvimpanä voi pitää alueella esiintyneitä sosiaalisia epäkohtia, talonpoikien kapinointia ns. lahjoitusmaiden alueilla. Tarkiainen ottaa esille etenkin David Alopaeuksen osuuden rajojen syntyprosessissa.

Kuka vartioi ja ylläpitää yhteiskunnassa järjestystä, kenen puolesta ja ketä vastaan? Kysymys oli päivänpolttava vuoden 1917 Suomessa, kun vanha tsaarinaikainen poliisilaitos pantiin helmikuun vallankumouksen myötä viralta ja korvattiin kunnallisilla miliisimiehistöillä. Maiju Wuokko valottaa Helsingin miliisilaitoksen toimintaa sekä oikeiston ja vasemmiston välistä järjestysvaltataistelua keväällä ja kesällä 1917 artikkelissaan ”Miliisi Helsingissä vuonna 1917 maaliskuun vallankumouksesta pörssitalon mellakkaan”.

Kim Östman tarkastelee artikkelissaan ”Mormoniherätys Pohjan pitäjässä 1880- ja 1890-luvulla” mormonismien vaikutusta Länsi-Uudellamaalla sijaitsevassa Pohjan pitäjässä, jossa Brödtorpin tilalla työskennelleen ruotsalaisen puutarhuri Johan Blomin toiminnan seurauksena syntyi 1880-luvulla herätys. Kielteiset reaktiot johtivat ainoaan mormonismia koskevaan oikeudenkäyntiin Venäjän vallan alaisessa Suomessa. Tutkimustulokset osoittavat sosiaalisten verkostojen olleen ensisijaisen tärkeitä liikkeen vaikutuksen leviämässä, mutta se hävisi vähitellen Blomin lähdettyä.

1900-luvun alku oli Kiinassa monenlaisten murrosten aikaa. Keisarivalta päättyi vuoden 1911 vallankumouksessa ja länsimaiset ajattelumallit levisivät Kiinaan. Jarkko Haapasen artikkelissa ”Taivas ja evoluutio Sun Yatsenin poliittisessä argumentaatiossa” käsiteltävät Sun Yatsenin tekstit toimivat esimerkkinä siitä, kuinka vanha ja uusi ajattelu sekoittuivat tuon ajan poliittisessä retoriikassa. Evoluutioteoria ja siihen liittyneet sosiaalidarvinistiset mallit saivat uusia ominaispiirteitä kiinalaisessa keskustelussa.

Satu Matikainen käsittelee Romanian siirtolaisuutta ennen ensimmäistä maailmansotaa, jolloin Romaniasta lähti lähes satatuhatta juutalaista osana suurta muuttoliikettä Euroopasta Amerikkaan (”Romanian juutalaisten siirtolaisuus 1900-luvun alussa”). Amerikkaan pyrkiessään juutalaiset matkustivat Euroopan halki, mikä synnytti aikalaismielikuvia hallitsemattomista siirtolaisjoukoista, jotka kenties asettautuisivat läpikulkumaihin. Ilmiö johti siirtolaisuuden syiden pohtimiseen ja muuttoliikkeen hillitsemiskeinojen etsimiseen.

Kun lähes koko pohjoinen Suomi evakuoitiin syksyllä 1944, myös viisisataa Petsamon kolttasaamelasta joutui jättämään kotiseutunsa. Sodan jälkeen koltat asutettiin Inarin kuntaan. 60 vuotta sitten ns. Sevettijärven koltat pääsivät lopullisille asuinsijoilleen Pohjois-Inariin, kun toinen puoli koltista jäi Nellimin alueelle Etelä-Inariin. Veli-Pekka Lehtola käsittelee artikkelissaan ”Kolttasaamelaisten asuttaminen Inariin 1945–49” niitä keskusteluja ja toimenpiteitä, joita koltat

joutuivat käymään läpi sodanjälkeisinä vuosina. Miten kolttien oma ääni pääsi kuuluville suomalaisten viranomaisten toiminnassa?

Pirjo Markkola pohtii historian käyttöä virkaanastujaisesitelmässään Jyväskylän yliopistossa 4.11.2009 ("Suomen historian käyttökelpoisuus"). Hän tuo esiin historian käytön tapoja ja niihin liittyviä ongelmia.